

1956

BIRŽELIS

NR. 6

1956 BIRŽELIS Nr. 6

Redaguoja:
Stepas Zobarskas

Administruoja:
Nekalto Prasidėjimo Seserys

Leidžia:
Lietuvių Kultūros Institutas

Prenumerata:

Metams: Amerikoje \$3.00, kitur — \$3.50. Atskiras numeris 30 centų.

Raštus siųsti ir turinio reikalu rašyti:

Stepas Zobarskas, 85-42 91 Street, Woodhaven 21, N. Y.

Pinigus, užsakymus ir adresų pakeitimus siųsti:

EGLUTĖ, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn.

ŠIAME NUMERYJE:

1. Balys Gražulis, SEKMINIŲ BERŽELIAI	161
2. Janis Rainis, LOKYS	165
3. R. Spalis, KARALIUS, KURIS NEMIRĖ	166
4. Švedų pasaka, DRUSKA IR DUONA	169
5. Kazys Jakubėnas, KLUMPAKOJIS	171
6. Japonų pasaka, DVI VARLĖS	172
7. KODĖL LAPĖ UODEGOS NEPAKELIA	173
8. Latvių pasaka, KAIP DĖDĖ SPRIČAS PASAULĮ VALDĖ	174
9. Liberalų pasaka, KODĖL VORO PUSIAUJAS ĮSMAUGTAS?	176
10. Stepas Zobarskas, ŽALČIŲ KARALIENĖ	178
11. Danutė Lipčiūtė, PRANUKAS TEISME	182
12. GALVOSŪKIAI	192

Viršelis ir iliustracijos Ados Korsakaitės. Viršely, psl. 4-tas klišė "L. L."

EGLUTĖ — THE LITTLE FIR. Magazine for children. Published monthly, except during July and August, by the Lithuanian Cultural Institute. Office of Publication, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn. Editor: Stepas Zobarskas, Woodhaven 21, N. Y. June, 1956, Vol. 7, No. 6. Subscription: \$3.00 yearly. Outside U.S.A. — \$3.50 yearly. Single Copy 30¢. Entered as second-class matter at the post office in Putnam, Conn.

Immaculata Press

Lietuvos
Nacionalinė
M. Mažvydo
biblioteka

Bet ir berželių čia nesimato.

SEKMINIŲ BERŽELIAI

BALYS GRAŽULIS

Saulė jau sėdo ant iškilesnių Švabijos Alpių viršūnių, o Stepukas vis dar negrižo. Vladukas kelis kartus buvo nuėjęs į pamiškę jo pasitikti, bet nesulaukęs, vis pareidavo atgal. Šis popietis jam taip prailgo, kad vaikas nežinojo, kur dėtis. Slankiojo pakiemiais, pykdamas ant Stepuko, kam jį paliko, ir ant motinos, kam ji neleido su Stepuku eiti. Suirzęs ir nusiminęs, atsisėdo jis pagaliau kambaryje prie atviro lango, akis ant mėšlų krūvos nudelbęs.

Motina tuojau pastebėjo, kad vaikui kažko trūksta.

— Na, ko tu taip snapiuką nuleidai, Vladeli? — apkabino jį vaiką.

Vladukas apypikčiai ją atstūmė.

— Na, na! — nustebo motina.

— O kodėl manęs kartu su Stepuku neleidai?

Motina atlaidžiai nusišypsojo ir dar labiau jį suspaudė glėbyje.

— Matykit, koks šeškas, dar tebepyksta. Neleidau todėl, kad Stepukas toli išėjo, o tu dar mažas, pavargtum. Kitiemet, kai gal jau būsim Lietuvoje, ir tu galėsi eiti. Ten nereiks toli berželių jieškoti: mūsų galulaukėj jie svyruoja.

— Kokių berželių? — pasisuko Vladukas.

— Argi tu neprisimeni, kaip kasmet per Sekmines iškaišydavom namus beržų šakelėmis?

— Prisimenu... bet tu man papasakok, — sprūsdamas iš motinos glėbio, šiltai prašė Vladukas.

Motina atsisėdo ir pradėjo pasakoti:

— Kur tik eisi, ar palauke, ar mišku — visur Lietuvoje auga beržai. Augšti, liekni, baltastuomeniai, žaliomis garbanotomis, kaip tavo galvelė, viršūnėmis. Tai gražumas, kai pavasarį jie sužaliuoja! Kai eini pro šalį, taip ir kvepia sula. Beje, nepasakiau dar, kad pavasarį, kai tik pradeda jie sprogti, piemenys įpjauna kokią šaką kamine ar lovelį išskobia, ir iš tos žaizdos sunkiasi toks saldus skystimas, sula vadinamas. Pakabini prie išpjovos puoduką ar ąsotėlį ir, žiūrėk, po kurio laiko jau pilnutėlis. Gerk ir skonėkis. Taip piemenys ir smaguriauja visą pavasarėlį. O Sekminės — tai piemenėlių šventė. Sekminių išvakarėse darbuojasi jie visą popietį. Vainikais, beržų šakomis karvių ragus parėdo, apkaišo, taip, kad vakare pargenant, atrodo, jog visa giria atlinguoja. Jau pargindami, parsineša glėbius beržų šakelių, nes beržai — tai mylimiausi piemenėlių medžiai: jie juos ir sula pagirdo ir nuo lietaus bei saulės tvaiko paslepia. Piemenėliai apkaišo šakelėmis duris, langus, kambarius išpuošia, o prie vartų — iš šalių — po berželį įkasa. Net visas kaimas berželiais kvepia.

— Sekminių rytą už tai, kad parėdė vainikais karves ir šakelėmis trobas išpuošė, šeimininkės piemenukams po sūrį ir po keletą kiaušinių įdėda. Pyragaičių ir visokių skanėstų pilnas tarbeles prikrauna. Visą dieną piemenukai ganydami puotauja: čirškina kiaušiniene, smaguriauja sausainiukais, sula užgerdami. O vakare pargena patys gėlėmis kepures pasidabinę. Na ir užauja parginę! Susirinks kur galukaimy, susispies ir pradeda kiaušinius ritinėti, patys ristynių kibti. Iki vėlyvos nakties prakrykštauja. Kai sugrįšim, tu taip pat karvutes ganysi ir piemenėlių šventę kaip reikiant švėsi. Stepukas jau keletą metų taip linksminosi. Užtai dabar jis ir nerimsta. Rytoj gi Sekminės, o mes nieko neturim: jis negaus nei sūrio, nei kiaušinių, nei su piemenukais galės pasiristi. Niekas negano čia karvių, nėra piemenėlių, nėra nei piemenėlių šventės. Bet Stepukas jos neužmiršo. Kad ir nieko negaus, nieko kito neturim, tai nors berželiais nori kambariškaišyti, kad bent jie primintų mums lietuviškas Sekmines — piemenėlių šventę. Bet ir berželių čia nesimato: nemėgsta jie kalnų, peršalta jiems čia, o ir nesmagu be piemenėlių. Bet Stepukas pasiryžo truks-plyš berželius surasti; nors ir iki Lietuvos tektų nueiti bejieškant. Už tai taip ilgai ir užtruko. Matai, gerai, kad nėjai, o tai būtų pervargęs, kaip šunelis.

Motinos pasakojimas sukėlė šešiametį Vladuko galvelėj prisiminimų nuotrupas. Įtempęs vaizduotę, stengėsi atkurti Sekminių vaizdą, švytintį, lyg saulę pro tirštas miglas. Sekminių vaizdai net pyktį ant Stepuko nustelbė. Visais jausmais veržėsi jisai Lietuvon, piemenėlių šventėn. Motinai baigus pasakoti, jis sušuko:

— Tai ko mes nevažiuojam namo, jei čia nėra piemenėlių šventės?

— Važiuosim, sūneli, važiuosim, — atsakė motina, slopindama balsą. — Sugrįš tėvelis, išeis pikti žmonės, kur mus iš namų išvarė, — ir važiuosim. Nesėdėsime čia, Vladeli.

— Mama, o kada sugrįš tėvelis?

— Netrukus, Vladeli. Karas pasibaigė, ir tėvelis sugrįš.

— Ar jis piktų žmonių iš Lietuvos varyti išėjo?

— Ne, vaikeli, sugavo jį kiti pikti žmonės ir nuo mūsų atskyrė.

— O kodėl jį sugavo?

Motinai begalvojant, kaip suprantamiau paaiškinti vaikui, už ką tėvas buvo suimtas ir išvežtas į koncentracijos lagerį, prasivėrė durys ir, sunkiai kojas vilkdamas, įėjo Stepukas. Numetė kirvuką prie krosnies ir lėtai, lyg senis, atsisėdo ant kėdės. Motina klausiamai į jį pažiūrėjo.

— Visus miškelius išlandžiojau... Ir neradau. Vis bukas ir bukas... — Stepukas nuleido galvą ir nutilo.

— Sakiau, vaikeli, kad be reikalo eini. Tik pavargai... — paglostė jo galvą motina. — Nenusimink, ne visuomet bus tokios Sekminės.

— Mama sakė, kad tuoj važiuosim namo, kai tik tėvelis pareis, — linksmiai plepėjo Vladukas.

Bet Stepukas net galvos nepakėlė.

— O kodėl tu man niekada nepasakojai apie piemenėlių šventę? — prikišo Vladukas. — Kai grįšim, aš taip pat karves ganysiu ir berželių parnešiu. Papasakok dabar, kaip jūs ristynių eidavot?

Stepukas nenorėjo pasakoti. Jis griuvo į lovą ir įsikniaubė į pagalvę, net vakarienės nenorėjo keltis. Bet tiek ir tevalgė: pagromuliojo, pagromuliojo ir vėl nustyvino lovon. Visą likusį vakarą pragulėjo augštiekninkas, susimąstęs, praviromis akimis.

Kitą rytą Stepukas atsikėlė žvalus, kaip ir visada. Godžiai pavalgė pusryčius, pasiskolino iš šeimininko dviratį ir išvažiavo į miestą.

Kaimelyje jie buvo vienintelė lietuvių šeima, įsikūrusi čia prieš keletą mėnesių. Už keliolikos kilometrų esančiame apskrities mieste gyveno daugiau lietuvių, su kuriais Stepukas dažnai susitikdavo. Stepukas žinojo, kad pirmą Sekminių dieną miesto lietuvių choras rengia pirmąjį savo koncertą, ir todėl jis iš pat ryto ten skubėjo.

Visi pakeliai žaliavo, žydėjo, ir maloni palaima pripildė krūtinę. Gražus Sekminių rytas dvelkė šventa rimtimi. Stepukas nė nepasijuto, kaip pradėjo šnibždėti jau primirštą eilėraštį: "Ankstų rytą nedėlios, visos pievos sužaliuos". Mokykloje išmokti eilėraščiai apie pavasarį savaime slydo iš lūpų. Tik lūpoms prabilus apie berželį, staiga pasidarė liūdna. Atsiminė, kad tai ne lietuviškas Sekminių rytas. Liūdnas ir susimąstęs įvažiavo jis į miestą.

Palikęs dviratį pas pažįstamus, jis įžengė į bažnyčią lietuviškų pamaldų išklausyti. Kai įėjęs priklaupė, taip ir praklūpėjo per visas pamaldas, lyg sapnuodamas. Tik kai choras galingai užtraukė Sekminių giesmę "Ateik dvasia švenčiausia", jis pakėlė galvą. Kurį laiką klausėsi, paskui pats prisijungė prie giesmininkų. Ir, tartum giesmės iššaukta, šventa mintis pripildė jo širdį, kuri netrukus išsiliejo karšta malda. Vaikišku atsidavimu jis meldė gražinti jam nežinia kur dingusį tėvą, namus ir berželius. Jis pats nebūtų galėjęs prisiminti, ko meldė jo vaikiška širdis.

Iš bažnyčios Stepukas išėjo nusiraminęs ir sustiprėjęs, o likusią dienos dalį praleido su draugais.

Draugai pasakojo apie būsimą vakarą, gyrėsi jame dalyvausią su deklamacijomis.

— Tave taip pat būtų pakvietę, — sakė jie. — Gaila, kad nebuvai, kai sudarė programą. O ar esi kada nors deklamavęs?

— Ne kartą, — prisipažino Stepukas. Jį paėmė noras pakartoti garsiai rytą šnabždėtus eilėraščius.

— Matai, gaila, nebuvai. O ar dabar kokį moki?

— Moku, net keletą. Kaip gali užmiršti apie Sekmines!

— O mes ne apie Sekmines — patrijotiškus. Dabar tokių reikia. Bet galėtum ir apie Sekmines. Gal pabandyk vietoj Kamarauskiuko. Jis taip bijo. Ir visai nemoka. Vepena, kaip meklųs. Tikrai iš jo nieko neišeis. Jei nori, aš pakalbėsiu su programos vedėju, — siūlė draugas.

Stepukas tylėjo. Nors ir labai norėjosi, bet drovėjosi pasakyti.

— Tvarka! Kamarauskiukas tik džiaugsis, — drąsino draugas. — Ir vedėjas bus patenkintas. Pamatysi.

Draugas nemelavo. Stepuko dalyvavimas buvo priimtas su džiaugsmu, juo labiau, kai jis pasisakė deklamuosiąs Sekminių eilėraščių.

Vakare, chorui dainuojant, Stepukas visą laiką šnabždėjo eilėraščių apie berželį, stengdamasis gerai prisiminti, gražiai padeklamuoti. Artėjant išėjimui, jo širdis lengvai virpėjo, darėsi nerami, bet eilėraščių stovėjo lūpose pasiruošęs išskristi. Juo dažniau jis jį kartojo, juo švelniau eilėraščių slydo lūpomis, tačiau ne tolyn, bet gilyn į širdį, ją gaudindamas. Ir kai pranešėjas paskelbė jo išėjimą, Stepukas net nustebo, kad baimės jausmas buvo dingęs. Jis nusilenkė klausytojams. Bet kai reikėjo prasižioti, žodžiai įstrigo gerklėje. Daug kartų patyliukais šnabždėti žodžiai nenorėjo pratrūkti garsiai. Švelnūs ir virpą, tyliai jie nuskrido per salę:

*Vai tu berže, berželi baltasai,
Kaip svyruojasi tau be manęs?
Šalti vėjai rankas tau ištąsė —
Ar atželsi per šias Sekmines?*

Su kiekviena eilute jo balsas vis labiau virpėjo, švelnėjo ir trukčiojo. Sekantį posmą jis jau pradėjo kukčiodamas:

Du jaunuoliai mes augom abudu...

Paskutines eilutes bedeklamuodamas, paspringo ašaromis. Pastovėjo dar kiek, ir susigėdęs nubėgo nuo scenos. Jis nematė, kad ir klausytojai šluostėsi akis.

Apglušęs iš gėdos, Stepukas vos bepajėgė dviratį minti. Artėjant prie namų, jam rodėsi, kad ne tik motina, bet ir visas kaimas jau žino apie jo nepasisekimą. Galvos nepakeldamas, jis paėmė durų rankeną. Ir tuo metu į nosį padvelkė pažįstamas, pasiilgtas kvapas.

Stepukas stabtelėjo ir pakėlė akis augštin: čia pat, sprindžio atstume, virš durų užkišta žaliavo beržo šaka. Netikėdamas savo akimis, Stepukas nedrąsiai ją pačiupinėjo. Beržas! Tada jis metėsi pro duris į vidų. Beržo šakelėmis iškaišyto kambario viduryje šypsodamasis stovėjo tėvas. Praėjo valandėlė, kol Stepukas atsigavo ir puolė jam į glėbį.

— Matai, Stepuk, ir tėvelis namie ir berželiai... — šypsodamasi kalbėjo motina.

— Berželiu tėvelis parvežė iš toli. Su mašina, — pasididžiudamas aiškino Vladukas.

— Bet ko tu dabar verki, Stepuk? — paklausė tėvas. — Dieve tu mano, ašaros kaip pupos...

Stepukas pažvelgė į beržo šakeles ir šypsodamasis atsisuko į tėvą:

— Kaip sula...

Dabar visi garsiai susijuokė ir pajuto Sekmines kambaryje.

LOKYS

JANIS RAINIS

Lokeli, lokeli,
Tai tavo gudrumėlis!

Kai ateina vasara
Su šilta saulyte,
Tu velkies ant nugaros
Storus kailinius.

Kai ateina žiema
Su šalčiais, sniegu —
Tu eini laukan
Basom kojom.

Susimąstęs karalius prasėdėjo visą naktį.

Karalius, kuris nemirė

R. SPALIS

Beveik pusantro tūkstančio metų prieš pirmąjį Lietuvos karalių Mindaugą, Mahadhos valdovas Bindusara Indijoje susilaukė sūnaus.

Karalius ir jo dvariškiai, didelio džiaugsmo pagauti, suruošė didžiulę šventę, į kurią buvo kviečiami visi pavaldiniai. Ta proga buvo paskelbta, kad karalius apdovanos tą, kuris atneš vertingiausią daiktą gimusiam įpėdiniui Asokai.

Paskirtą dieną minių minios užplūdo sostinę. Karaliaus rūmuose prasidėjo priėmimas. Valdovai, princai, didikai nešė nuostabias dovanas: iš perlų padarytus čiulbančius paukščius, grojančias arfas su aukso stygomis, kaip gyvus žirgus su briljantų akimis, stebuklingus šilko paveikslus, išaustus tokiomis spalvomis, kad net vaivorykštė atrodytų nublukusi, jei būtų ištiesta greta, ir daugybę kitų neregėtų nuostabių daiktų. Ir tas viskas žērėjo tokia prabanga, kad net saulė neteko įprasto blizgesio.

Tie, kurie atėjo su menkesnėmis dovanomis, nedrįso jų rodyti ir, jas paslėpę, pavydžiai žiūrėjo į tuos, kurių dovanos gulėjo prie karaliaus kojų.

Tų iškilmių vidury pro minią prasistūmė pilkais maldininko drabužiais apsvilkęs keleivis. Jis pasveikino valdovą ir ištiesė ką atnešęs.

Minioje pasigirdo pasipiktinimo murmesys, vėliau pliuptelėjo juokas ir lyg jūros banga persirito per rūmus. Keleivio dovana nemirgėjo spalvomis, nežaidė ten ir nelūžo saulės spinduliai ant rubinų, metisų ar kitų brangių akmenų. Tai buvo iš kieto medžio išpjaustytas tamsus Gotamos* biustas.

— Kiekvienam leista pagerbti įpėdinį, padėk ir tu savo dovaną tarp kitų, svetimasai, ir eik ramybėje, — tarė karalius, ranka nutildęs minią, bet svetimasis nesiskubino.

— Visagalis karaliau, kai sustiprės tavo sūnaus rankos ir kai jis priklausys tik nuo savo valios, tegu jis nesišalina nuo šio biusto. Šventame Gotamos veide Asoka matys savo darbų vertę.

Vėl sumurmėjo pasipiktinusi minia, pasigirdo tildomas kvatojimas ir, dvariškių tempiamas, kuklus dovanotojas dingo rūmuose...

Tačiau tamsus Gotamos biustas, pastatytas tarp prašmatnių brangenybių, vis labiau ir labiau pradėjo traukti susirinkusiųjų akis: kažkas gražu, tolima ir paslaptinga sklido iš Gotamos akių. Visos kitos prašmatnybės nubluko, jų blizgesys atrodė toks negyvas, toks paniūręs ir toks niekingas, kad teisėjai vienbalsiai pripažino, jog svetimojo keleivio dovana yra pati vertingiausia. Tačiau veltui jieškojo svetimojo, atnešusio šį biustą, jis buvo dingęs. Niekas jo nematė, neregėjo ir nepažino.

Apie nepaprastą dovaną pasklido žinia po visą dvarą. Augantis Asoka nuolat užbėgdavo pasižiūrėti į kambarį, kur stovėjo Gotama, bet tas nekeitė savo išvaizdos, vis žiūrėjo į tolį, dengdamasis paslaptinga šypsena.

Praėjo eilė metų. Mirė senasis Bindusara ir jaunas Asoka paėmė valdžią į savo rankas. Jis buvo energingas, kietas ir jo valią tuojau pajuto kaimynai. Būdamas geras vadas ir dar geresnis karys, jis netrukus pakėlė ginklą. Suliepsnojo miestai, pasigirdo aimanos. Asokos karo žirgai mynė savo kanopomis kaimynų žemes, o jaunojo vado vardas suskambo legendomis po platųjį kraštą. Jo sostinė pasipuošė naujais rūmais, kuriuos statė vergai, paimiti svetimuose kraštuose. Turgų aikštės buvo pilnos pagrobtų turtų.

Vienos pergalių puotos metu Asoka prisiminė Gotamą. Išdidumo pilnas, jis įžengė į kambarį, kur stovėjo biustas. Iš arti pažvelgė į pranašo veidą ir didžiai nustebo. Gotama buvo pakitęs. Jis jau neturėjo tos atlaidžios paslaptingos šypsenos, kurią dabar pakeitė rūsti ir šalta išraiška. Jo akys žiūrėjo toli, lyg išėjusios už horizonto ribų,

* Gotama paskelbė budizmą, ši religija paplitusi Azijoje.

paskendusios neišmatuojamuose plotuose. Iš statulos dvelkė tokia keista, svetima nuotaika, kad Asoka pasijuto nejaukiai.

Karalius susirūpino, kad Gotama juo nebuvo patenkintas. Matyti, dar maža žygių jis atliko, maža žemių užkariavo. Ir jis ryžosi pralenkti visus karalius, šešėlyje palikti visus didvyrius, pagarsėti, kaip niekas ligtol nebuvo pagarsėjęs.

Savo kieta ranka Asoka dar stipriau suspaudė valstybės vairą, dar labiau palenkė visus savo valiai. Kur jo žirgų kanopos perėjo, ten nebeliko miesto, nei pilies, nebeliko nepavergto žmogaus. Jo vardas baime sukaustė žmonių širdis.

Tarp tų žygių, neišpasakytoje prabangoje, kartą grįžo Asoka į savo sostinę. Ten jį sutiko tartum žemės dievaitį. Tik peržengęs savo rūmus, jis pirmiausia nuskubėjo pas Gotamą. Žvilgterėjo į jį ir sustiro. Gotamos veidas buvo pilnas paniekos ir pasibjaurėjimo, o jo žvilgsnis buvo paskendęs kažkur žvaigždynuose. Prisirinkęs drąsos, Asoka priėjo prie stebuklingojo biusto ir tarė:

— Ko nori iš manęs? Matau, kad tau permenki dar yra mano žygiai. Gal tu nori, kad visą pasaulį užkariaučiau? Gal nori, kad tavo vardą kardu įdeginčiau netikėlių širdyse? O gal nori, kad tavo šventyklas brangenybėmis apkraučiau, tavo garbei tūkstančius vergų paaukočiau?

Gotama nė nekrustelėjo. Jis vis tebeatrodė svetimas, baisus, tolimas.

Netekęs kantrybės, karalius sušuko:

— Ko nori pagaliau? Gal nori, kad vergams laisvę duočiau, karį nuo žygio sulaikyčiau, vietoje kardo jiems arklą įbrukčiau, o pats tarp knygų paskęsčiau?..

Ir krūptelėjo Gotamos žvilgsnis, nukrito nuo tolimų žvaigždynų ir pamažu jis grįžo į žemę. Rodėsi, pažvelgs į patį karalių, tačiau, nebepakeldamas to stebuklo, Asoka nuleido galvą.

— Tu to nori! — šnabždėjo jo išbalusios lūpos.

Susimąstęs karalius visą naktį prasėdėjo Gotamos kambaryje. Kitą rytą jis sukvietė pas save ne karo vadus, kaip paprastai darydavo, bet asketus, mokslininkus. Ištikus mėnesius jis leido laiką jų tarpe. Savo jėgas, savo energiją jis nukreipė į žmonių gerovę: jis kasė šulinius, statė šventyklas, skatino labdarybę, teisingumą, o jo garsas dar greičiau pradėjo bėgti per pasaulį. Tokio šviesaus karaliaus istorija dar nebuvo turėjusi. Kur tik pasiekė jo įtaka, ten griuvo vergija, ten įsiviešpatavo teisumas, laisvė, broliškumas.

Nuo tų laikų praėjo daug daug šimtų metų, o Asoka vis minimas, vis garbinamas. Ir ne jo pirminiai užkariavimai laiko jį gyvą žmonių atmintyje, bet tai, ką gero jis paliko be skriaudos kitiems.

Tuoipat ėsakė išvartyti ją iš namų.

DRUSKA IR DUONA

(Švedų pasaka)

Gyveno kartą karalius, kuris turėjo tris dukteris. Dvi vyresniosios labai pavydėjo jauniausiai dūkrai, kurią karalius nepaprastai mylėjo. Jos visokiais būdais stengėsi tą meilę panaikinti. Norėdamos laimėti kiek galima daugiau malonių iš savo tėvo, jos niekada nepraleido progos nepasakydamos, kad jauniausioji nėra verta jo meilės. Ilgainiui karalius pradėjo domėtis tom paskalom, kurias jo vyresniosios dukterys skleidė. Jis netgi ėmė nebepasitikėti jauniausiąja dukterim. Ir kai vieną dieną visos trys susirinko pas karalių, tasai nutarė išmėginti jų meilę. Jis pirmiausia paklausė vyriausiąją dukterį:

— Pasakyk man, dūkra, kaip labai tu myli savo tėvą?

Toji atsakė:

— Aš myliu tave, mano tėve, kaip patį dangaus Dievą.

Patiko karaliui jos atsakymas. To paties jis paklausė antrąją dukterį, o toji atsakė:

— O, mano tėve, aš tave branginu tiek pat, kiek ir savo pačios gyvybę.

Ir šitas atsakymas patiko karaliui.

Dabar jis atsigrįžo į jauniausiąją, klausdamas, kaip ji brangianti savo tėvą. Toji atsakė:

— Tėveli, aš branginu tave kaip druską ir duoną.

Karalius nustebo, išgirdęs tokį savo mylimiausios dukters atsakymą. Jį apėmė pyktis, kad savo mylimiausio vaiko akyse tebuvo vertas tiek, kiek paprasčiausi daiktai ant vargšo žmogelio stalo. Užsirūstino baisiausiai ir tuoju patį sakė tarnams išvaryti ją iš namų.

Tarnai padarė taip, kaip buvo įsakyta, nugabeno karalaitę į girią ir paliko ten vienui vieną. Dabar vyresniosios karaliaus dukterys buvo labai laimingos.

Palikta girioje, jauniausioji karalaitė labai išsigando. Tik pagalvojus apie tėvą, kurį ji taip labai mylėjo, pradėjo raudoti. Karalaitė niekaip negalėjo suprasti, už ką tėvas ją taip žiauriai nubaudė. Taip beklajodama po girią, ji staiga pabūgo žvėries ir įlipo į medį.

Ir atsitiko taip, kad kaip tik tuo metu kitos šalies karalius medžiojo toje girioje. Jodamas ant žirgo, jis išgirdo šunis skalijant. Nuskrubėjo ten ir pamatė, kad jo skalikai buvo apstoję tą medį, kuriame slėpėsi karalaitė. Karalius pažvelgė augštin, tikėdamasis pamatyti lokį. Bet ten jis pamatė labai gražaus veido nelaimingą mergaitę. Jis meiliai prakalbino ją ir liepė nultipti žemyn. Tada užsisodino ją ant žirgo ir nusinešė į pilį. Pily ją pavalgydino ir prie židinio ugnies atšildė. Sujaudinta tokio švelnumo, karalaitė ėmė ir išpasakojo viską, kas su ja atsitiko. Karaliui labai patiko jos gerumas ir grožis, ir jis netrukus paprašė, kad ji tekėtų už jo. Karalaitė taip pat pamilo karalių, ir todėl sutiko būti jo žmona.

Septynių karalysčių karališkas šeimas pakvietė į vestuves. Kai vestuvių dieną suvažiavo karališkieji svečiai, jų tarpe buvo ir karalaitės tėvas su dukterimis. Jie nepažino jos, nes buvo įsitikinę, kad ji seniai jau žuvus girioje.

Susėdo visi už vaišių stalo, apkrauto puikiausiais valgiais. Bet nė vienas valgis nebuvo sūdytas, ir niekur ant stalo nesimatė druskos. Taip pat nebuvo nė duonos.

Kiek pasidairęs, karalaitės tėvas nebeiškentė ir pasakė:

— Nesuprantu, kas atsitiko, bet man rodos, kad šitai puotai trūks ta dviejų pačių svarbiausių dalykų.

— Ko? — paklausė karalaitė, dabar jau karalienė. — Apie ką jūs kalbat?

— Gi apie druską ir duoną, — atsakė jos tėvas.

— Taip, — atsakė ji. — Druska ir duona yra patys vertingiausi dalykai, bet kai aš kartą savo tėvą sulyginau su jais, tai mane išvarė iš namų į girią ir paliko mirčiai.

Išgirdęs tuos žodžius, tėvas labai susijaudino. Jis atpažino savo dukterį, apkabino ją ir pradėjo verkti iš džiaugsmo, kad ji tebebuvo gyva ir sveika. Jis prašė atleisti už tai, kad nesuprato iš jos žodžių, kaip labai ji mylėjo jį.

KLUMPAKOJIS

KAZYS JAKUBĖNAS

Mūsų katinėlis
didis puikorėlis.
Gražūs drabužėliai,
aštrūs dantužėliai.
Katinėlis mūsų
nesikirpo ūsų.

Ūsai jam užaugo,
jis pelytę saugo.
Jo akytės šviečia,
jis pelytę kviečia:
— Eikš, pelyt, brangioji,
šoksim klumpakojį.

Katinėlis mūsų
nesikirpo ūsų.
Senos pelės žino,
kur jisai vadina.
— Šok sau klumpakojį,
kam peles vilioji?
Šok per kiauras dienas
klumpakojį vienas.

Štai, maža pelytė
kalbina mamytę:
— Oi, mamyt brangioji,
šoksiu klumpakojį.
Šoksiu su jaunuoliu
katinu gražuoliu.
Ūsą jis paraito,
man veidai užkaito.
Stovi jis prie tako,
man širdelė plaka...

Barė motinytė
mažąją pelytę.
— Ak tu, nelaboji,
ką dabar galvoji?
Aštrūs jo nagėliai,
smailūs ir dantėliai,
juos seniai galanda,
sudraskys tau skrandą.

Bet maža pelytė
bara motinytę:
— Šitoks katinėlis,
šitoks puikorėlis.
Šitoks jis gražuolis,
argi būt ką puolęs?
Šitoks jis šokėjas,
sukasi kaip vėjas.

Katinėlis mūsų
nesikirpo ūsų.
Ūsai jam užaugo,
jis pelytę saugo.
— Eikš, pelyt brangioji,
šoksim klumpakojį.

Jau pelytė šoka,
katinėlis moko.
Jo akytės šviečia,
nagėlius jis riečia.
Į pelytės veidą
dantėlius suleido
ir be klumpakajo
visą sudorojo.

DVI VARLĖS

(*Japonų pasaka*)

Japonijoje buvo dvi varlės. Viena gyveno griovyje, netoli Osakos uosto, antra — upelyje, prie pat Kioto — gražiosios Japonijos sostinės. Užsimanė jos vieną kartą pakeliaut po šalį. Toji, kuri gyveno Kiotoje, sumanė pamatyti Osakos miestą, o Osakos balų gyventojas panorė aplankyti Kioto, kur gyveno mikado — Japonijos imperatorius. Nei jos buvo viena antrą mačiusios nei girdėjusios, bet išsiruošė į kelionę ir pradėjo strikčioti lygiai tuo pačiu metu.

Keliauti varlėms netaip jau sparčiai sekėsi. Pusiaukelyje stovėjo kalnas. Sunku joms buvo pasikelti į kalną. Ir strikčiotė strikčiojo, ir repečkom ropojo, ir per balas bei upelius plaukė, kol pagaliau šiaip taip užsirito ant kalno viršūnės.

Susitiko jos ten, išpūtė akis iš nustebimo, o paskui pradėjo kalbėti.

— Jei būtume didelės, — sakė viena varlė, — tai iš čia galėtume abu miestu pamatyti ir tada žinotume, ar verta keliauti toliau, ar ne.

— O, tai maža bėda, — atsakė antroji. — Jei tik nori, tai ir dabar galim pamatyti tuos miestus. Atsisukim į jų pusę, pasistiepkim ir pamatysim.

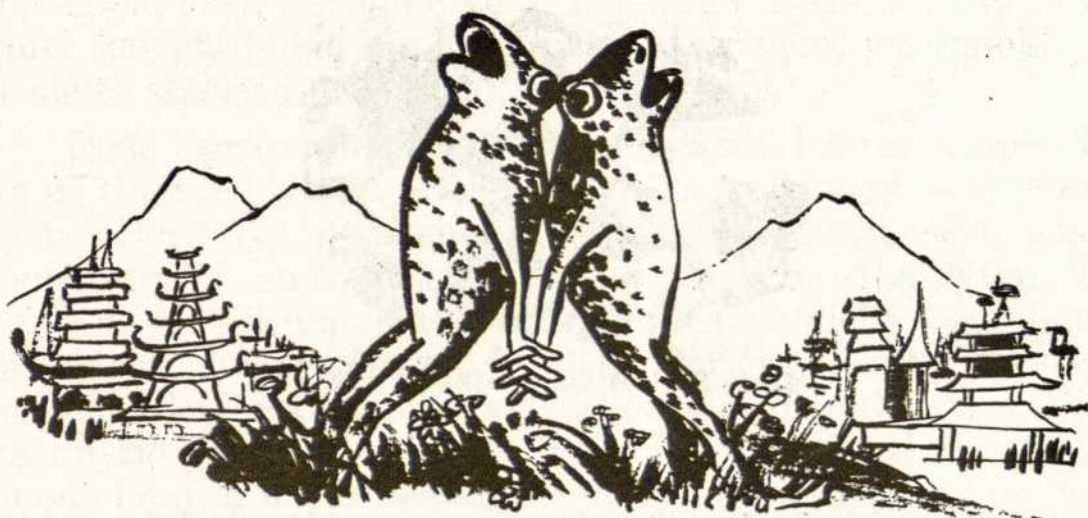
Pasiūlymas pirmajai varlei patiko. Jos pasistiepė, atsuko savo snukučius į tų miestų pusę, kur buvo užsimaniusios keliauti, suglaudė nugarėles, o rankutėmis stipriai apsikabinė viena antrą, kad nepargriūtų. Varliukė iš Kioto miesto laikė atsukus nosį į Osaką, o varliukė iš Osakos nukreipė savo nosikę į Kioto.

Ilgai jos taip stovėjo, žiūrėdamos į tolį, paskui varlė iš Osakos pasakė:

— Tik pagalvok, ką aš matau! Tavo Kioto yra visiškai toks pat, kaip ir mūsų Osaka! Nėra ko man ten eiti.

— O tavo Osaka, — atsakė antroji, — yra visiškai tokia pat, kaip mūsų Kioto, tai ko aš ten beisiu!

Tai pasakiusios, atleido rankas, atsisuko viena į kitą, gražiai nusilenkė, palinkėjo laimingos kelionės ir pasileido atgal iš kur atėjusios.

— Tik pagalvok, ką aš matau!

Vargšės, jos užmiršo, kad jų akys viršugalvy. Kai jos buvo pietu sustojusios ir snukučiais į naują, nematytą miestą atsisukusios, jų akys spoksojo į tą patį miestą, iš kurio jos buvo atėjusios.

Taip iki savo amžiaus galo varlės pragyveno, manydamos, kad Osaka panaši į Kioto, o Kioto panaši į Osaką, ir niekada nesuprato, kaip kvailai jų buvo apsirikta.

KODĖL LAPE UODEGOS NEPAKELIA

(*Latvių pasaka*)

Gyveno kartą lapė, kuri visko mokėjo, tik nemokėjo oru skraidyti. Nusiziūrėjo, kaip gandras ore ratus suka ir nutarė eit pas jį mokytis skraidyti.

— Daug visokių gudrybių žinau, bet skraidyti dar nemoku. Pamokyk mane, — prašė gandrą.

Gandras pažiūrėjo lapei į akis, nusišypsojo ir paklausė:

— O galva ar nesvaigs? Ar nebijosi?

Lapę net juokas paėmė. Bijos ji mat! Ne tokių pavojų buvo mačius, ir tai nebijojo.

Jeigu jau taip, tai nėra ko laukti. Gandras paėmė lapę už apykaklės ir pradėjo kelti į viršų. Lapė pradėjo šaukti:

— Užteks jau! Paleisk! Dabar pati viena noriu skristi.

Gandras ėmė ir paleido lapę. Toji krito žemyn kaip maišas tiesiai ant kelmo. Ir jau taip užsigavo uodegą, kad ligi šiai dienai negali jos augštyn pakelti.

Dėdė Spričas čiupo ožką už ragu.

Kaip dėdė Spričas pasaulį valdė

(Latvių pasaka)

Dėdė Spričas nuo ryto iki vakaro niurnėdavo ir bardavos. Visi jam buvo negerai ir niekas negalėdavo įtikti. Ėmė jis kartą kaltinti patį Poną Dievą, kad Jis neišmanęs, kaip valdyti pasaulį ir kad visi Jo tvariniai esą labai prastai sustverti.

“Jei aš būčiau Dievas, aš visai kitaip tvarkyčiau pasaulį”, galvojo Spričas. “Visi manęs klausytų, niekas nė brakštelt nedrįstų.”

Dievas žinojo, ką dėdė Spričas galvoja. Užsirūstinęs, vieną dieną Dievas nutvėrė dėdę Spričą už skverną, iškėlė augštyną, nusinešė į dangų ir pasodino savo sostan.

— Na, dėde Spričai, dabar parodyk, ką gali. Pavaldyk vieną dieną pasaulį, o aš eisiu truputį pasilsėti.

Sėdi sau dėdė Spričas Dievo soste ir žiūri pro langelį į pasaulį žemyn. Taip bežiūrėdamas, jis staiga pamato seną bobutę, kuri veda už ragu ožką į ganyklas. Atvedė, sudėjo rankas, pakėlė akis į dangų ir sako bobutė:

— Tu, kuris ten augštybėse sėdi valdovo soste, gerai žinai, kad aš neturiu laiko ožkai ganyti, man reikia eiti duonos užsidirbti. O žinai, kad ožkelė — visas mano turtas. Atiduodu ją į Tavo rankas: pasaugok iki vakaro.

Senutė nuėjo. Dėdė Spričas, išklausęs jos maldos, apsiėmė pasaugoti ožkelę. Tik žiūrėkit, kas atsitiko! Bestrak-

liuodama, ožka nutraukė virvę ir pabėgo. Dėdė Spričas žiūri žiūri, kas čia toliau bus? Ogi ožka pastriuokt, pastriuokt — ir skuta stačiai į mišką, kur vilkas gyvena.

Dėdė Spričas debesimis tuoj nusileido į žemę, čiupo ožką už ragų ir vėl nori pririšti, bet ožka nesiduoda — ištrūks-ta ir bėga tolyn. Paskainioja žolės, lapelį sušlamščia, pasi-muisto ir vėl sau tolyn eina. Dėdė Spričas tą ožką vytis. Ož-ka — bėgt. Tik vienkart vilkas šmukšt iš miško — ir būtų jau ožkelę supusryčiavęs, jei dėdė Spričas nebūtų pagavęs jos už paskutinės kojos ir laiku suspėjęs atitraukt atgal. Vil-ką nuvijo tolyn. Bet ožka ir vėl kaip pakvaišusi bėga sau. Įlenda į daržą ir vos negauna mušti — dėdė Spričas vos spė-ja ją iš ten iškraustyti. Pagauti ožką dėdei Spričui taip ir nepavyko. Vaikė vaikė jis ožką, kol visai sutemo, o prakaitas pradėjo varvėti ne tik per jo kaktą, bet ir per barzdą.

Nuvargęs, susidraskęs rankas ir kojas į žagarus, suplė-šytom kelnėm, dėdė Spričas vakare įvarė ožką į senutės tvar-tą. Ožka išsaugota, nieko blogo jai neatsitiko! Senutė links-mai glostė savo ožkelę ir, pakėlusį akis į dangų, kalbėjo:

— Dėkui Tau, kad visą pasaulį saugodamas, ir mano ož-keleį pasaugojai.

Dėdė Spričas, išgirdęs tuos žodžius, sumišo. Prisiminė, kad ožką beganydamas, jis visai buvo užmiršęs pasaulį. Greit įlipo į dangų ir nuskubėjo prie sosto. Bet soste jau sėdėjo ge-rasis Dievulis ir šypsojosi:

— Na, dėde Spričai, kaip su pasaulio valdymu? Tu tą vieną ožkelę vos galėjai suvaldyti, o kur kiti gyvuliai, žmo-nės, žvaigždės? Gerai dar, kad aš čia pat buvau ir viską ma-čiau, o kitaip, dėde Spričai, čia nieko nebebūtų likę.

— Taip, taip, — tarė susigėdęs dėdė Spričas. — Didelis mulkis iš manęs.

— Ką tu būsi mulkis, — ramino Dievulis, — tu ne mul-kis, tik didelis piemuo ožkoms ganyti. O dabar eik namo, gulk ir gerai išsimiegok sau sveikas, nes per dieną prisilaks-tei, pavargai.

— Taip, pavargau, — prisipažino dėdė Spričas.

— Matai, o aš niekada nepavargstu ir niekada miegoti neinu, — pasakė jam mielasai Dievulis.

Kodėl voro pusiaujas išmaugtas?

(*Liberų pasaka*)

Labai seniai buvo du kaimai, Kamojavas ir Mamojavas, kurie kasmet garsėdavo didelėm šventėm. Tos šventės Kamojave prasidėdavo lygiai tuo pačiu metu, kaip ir Mamojave. Ilgainiui Mamojavas ir Kamojavas pradėjo tarpusavy varžytis. Ir vienas ir kitas norėjo, kad jų šventės būtų geriausios. Paskutinę švenčių dieną ten prasidėdavo didelės vaišės. Gyventojai susirinkdavo iš artimiausių apylinkių ir valgydavo tiek, kiek tik jų širdis geisdavo.

Voras Pakayana buvo garsus ėdikas. Jis visada jautėsi alkanas. Ėsdavo viską, ką tik užtikdavo, bet niekada jis taip daug neprisiėsdavo, kaip per šventes Kamojave ir Mamojave. Kartais jis eidavo į vieną kaimą paėsti, kartais į antrą, kimšdavo tiek, kiek tik begalėdavo tilpt į pilvą, ir vistiek nesijausdavo sotus.

Vienais metais voras tarė sau: "Tik tada būsiu sotus, kai ir Kamojave ir Mamojave pasivaišinsiu." Visa bėda, kad tie kaimai buvo tolokai vienas nuo kito, reikėjo nemaža laiko jiems pasiekti, o blogiausia, kad niekas nežinojo, kada ten prasidės vaišės.

Ilgai suko galvą voras, kol pagaliau sugalvojo planą, kaip pavalgyti abiejuose kaimuose. Jis pasamdė du vyrus, nusipirko virves, kurios siekė nuo Kamojavo iki Mamojavo, ir perpjovė jas per vidurį. Vieną galą virvės pririšo prie juosmenio ir padavė kitą galą vienam vyrui. Paskui prisirišo antrą virvės galą ir padavė antrajam vyrui. Tuo būdu Pakayana tikėjosi sužinosias, kuris kaimas pirmiausia pradės valgyti. Jis nueis ten, prisivalgys, kiek tik lįs, paskui skubės į kitą kaimą ir ten sočiai prisivalgys.

Vienas vyras nuėjo su virvės galu į Kamojavą, antras — į Mamojavą, o voras Pakayana stovėjo pusiaukely tarp abiejų kaimų. Taip belaukdamas, jis apie nieką daugiau negalvojo, kaip apie ryžius, ožieną, veršieną ir viščiukus, kurių ten buvo tiek daug prikepta.

Laikas bėgo, Pakayana laukė. Ilgainiui ėmė nerimauti ir net pykti, kad vyrai taip ilgai neduoda ženklo nei į vieną nei į kitą pusę. Po ilgo laukimo pagaliau šis tas įvyko. Mamojave prasidėjo vaišės. Bet lygiai tuo pačiu metu prasidėjo vaišės ir Kamojave. Vyrai, kuriuos Pakayana buvo pasamdęs, pradėjo į save traukti virves. Kadangi tai buvo labai tvirti vyrai ir abu traukė į save virves, nė sekunde neatleisdami, tai voras Pakayana nebegalėjo pasijudinti nei į vieną nei į kitą pusę. Jis tik stovėjo vietoj, o jo liemuo darėsi vis plonesnis ir plonesnis.

Ilgai žmonės vaišinosi Mamojave ir Kamojave. Ir tik tada vyrai atleido virves, kai abiejuose kaimuose pasibaigė vaišės. Atėję pas Pakayaną, jie rado jį gulintį ant žemės, stenantį ir vos beatgaunantį kvapą. Jie atrišo virves. Ten, kur virvės buvo giliai įveržusios, Pakayana pasidarė labai plonas, tik pryšakys ir užpakalys išsipūtę. Nuo to laiko iki šiai dienai voro pusiaujas tebėra išmaugtas. Ir kiekvieną kartą, kada tik žmonės jį pamato, tuoj prisimena, kaip Pakayana norėjo prisiesti tuo pačiu metu Mamojave ir Kamojave.

*

Mokytojas: — Kiek liks, jei iš 3 atimsim 3?

Mokinys tyli.

Mokytojas: — Na, jei lėkštėje bus 3 kotletai ir tu juos suvalgysi, tai kas liks?

Mokinys: — Bulvės, ponas mokytojau.

*

Vaikas: Gerasis Dievuli, padaryk Vašingtoną Anglijos sostine.

Motina: Kaip tau, sūneli, tokia keista mintis atėjo į galvą?

Vaikas: Vakar rašto darbe parašiau, kad Vašingtonas yra Anglijos sostinė.

*

Eidamas su mama pasivaikščioti už miesto, Vytukas pirmą kartą pamatė karvę.

— Ar tai plėšrus žvėris, mama?

— Tai ne žvėris, tai karvė, vaikeli, ji žmonėms pieno duoda.

— O ką ji turi ant galvos?

— Du ragus.

Tuo metu karvė pakėlė galvą ir sumurojo.

— O į katrą ragą ji dabar papūtė? — vėl klausė Vytukas.

ŽALČIŲ KARALIENĖ

Pagal lietuvių liaudies pasaką
parašė

STEPAS ZOBARSKAS

KARALIAUS RŪMUOSE

Nuo tos dienos Eglė pradėjo naują gyvenimą. Žalčių karalius ją mylėjo, netrūko jai nei gardžių valgių nei papuošalų. O kai žmogus pradeda gerai gyventi, tai ir savo namus greičiau užmiršta. Taip atsitiko ir su Egle. Vis rečiau ir rečiau beprisimindavo skurdžią žvejo trobelę. O kadangi jos vyras niekada jos vienos nepalikdavo ir jai netekdavo nuobodžiauti, tai ilgainiui ir visai ją pamiršo.

Nežinau, kiek metų praėjus, Eglė susilaukė sūnaus, kurį pakrikštijo Ažuolu. Vėliau ji pagimdė dar du sūnu — Beržą ir Uosį, o pasakutinioji gimė duktė, kurią pakrikštijo Drebulė.

Linksma ir gera buvo jiems augti žalčio karalystėje. Berniukai galėdavo pažaisti su tėvo šarvais ir kalaviju, pajodinėti mažais žalčių žirgeliais. Kartais jie įsilipdavo į patį augščiausią pilies bokštą ir ten apžiūrėdavo senus šautuvus, sukabintus ant sienų. Drebulė klausydavosi motinos pasakų, skindavo gėles, vaikydavo drugelius, kurių buvo pilnas sodas, o kadangi ji buvo klusni mergaitė ir visus žaislus vėl padėdavo ten, iš kur paimdavo, tai motina leisdavo jai paverpti. Vakare visi suguldavo į minkštas loveles ir klausydavosi motinos dainų. Ji dainuodavo tol, kol jie visi užmigdavo. Tada ji pabučiuodavo jų skruostus ir patyliukais išeidavo, palikdama juos saldžiai bemiegančius.

Vieną dieną Ažuolas tarė motinai:

— Sakyk, motule, kas tave dainų išmokė?

— Mano motulė mane dainų išmokė, — atsakė Eglė.

— O kur ji gyvena? Kodėl mes niekada jos neaplankom? Nukeliaukime kada jos pasižiūrėti.

Eglė paleido iš rankų siūlą, ir ratelis sustojo sukęsis. Ji dabar vėl prisiminė savuosius, savo namelius prie jūros, pievas, laukus, miškelius ir upokšnius. Prisiminė žvaigždes, kurios ten šviesdavo naktimis, pasiilgo saulės, kuri taip skaisčiai rytais patekėdavo, o labiausia pasiilgo savo tėvelių, kurie ją augino, ir seselių su broliais, su kuriais ji užaugo.

— Nors korpės užkerėtos, vistiek galėsi sunešioti.

Iš tikrųjų, reikėtų mums juos aplankyti, — galvojo Eglė. — Pati nebežinau, kiek metų praėjo nuo to laiko, kai aš su jais išsiskyriau. Gal jie manęs nė nebepažintų.

Vakare, kai visi sumigo, Eglė tarė savo vyrui:

— Ar norėtum, kad aš būčiau labai labai laiminga?

— Tai argi tu dabar nesi laiminga? — klausė nustebęs žalčių karalius.

— Laiminga esu ir nieko man netrūksta, — atsakė Eglė, — bet aš norėčiau aplankyti savuosius ir parodyti jiems mūsų vaikus, kad jie nesirūpintų ir žinotų, jog man gerai sekas.

Žalčių karaliaus kaktoje pasirodė raukšlės. Tai ženklas, kad jam nepatiko Eglės prašymas. Valandėlę patylėjo, paskui pasakė:

— Žalčių karalienei nebėra ko veikti žemėje. Jos vieta jūros dugne.

— Aš žinau, kad mano vieta ten, kur gyvena mano gerasis vyras. Bet kodėl gi aš negalėčiau nors vienui vienintelį kartą aplankyti žemę? — prieštaravo Eglė.

— Mielai leisčiau tave į žemę, jeigu nebijočiau, kad galiu tavęs netekti.

— Kodėl?

— Todėl, kad žmonės moka paspėsti pinkles vieni kitiems. Jie pavydi vieni kitiems laimės. Jie gali ir tau daug blogo padaryti.

— Nebijok dėl manęs, karaliau, aš sugrįšiu laimingai. Mano giminėje niekada niekas niekam bloga nedarė, tai kaip gi jie galėtų man padaryti blogą?

— Iš tikrųjų, tėveli, kodėl gi tu nenori leisti mus į mamos tėviškę? — paklausė Ažuolas, abiem rankom apkabindamas tėvo kaklą. Jis atėjo iš miegamojo niekeno nepastebėtas, įsiavęs kojas į kailines kurpaites.

— Tu dabar ko čia?! — sušuko tėvas. — Ar gražu klausytis iš pasalų?

— Nepyk, tėveli, daugiau taip nebedarysiu, — atsiprašinėjo susigėdęs vaikas. — Aš būsiu labai geras, tik leisk mus į mamos tėviškę. Mes labai norėtume savo senelius pamatyti.

— Iš tikrųjų, mielas, kodėl gi nenori mus leisti į svečius? Argi aš tau nebuvau gera žmona, kad dabar nenori padaryt malonumo?

Eglės balsas ėmė drebėti, ir žalčių karalius pamatė, kaip jos akys pasruvo ašaromis.

“Jeigu jau pati užsigeis ko, tai niekas jos neperkalbės,” pamastė sau vienas žalčių karalius. Jis atsistojo, pavaikščiojo po menę, susidėjęs rankas už nugaros, paskui priėjo prie Eglės ir tarė jai:

— Gerai, galėsit keliauti, bet pirma sunešiok štai šitas kurpes.

Tai taręs, jis ištraukė iš kertės kurpes, kurių padai buvo tokie stori, kokių Eglė niekada nebuvo mačius, trenkė jas į grindis ir išėjo.

Eglė tą pačią naktį apsiavė jomis ir pradėjo dilinti. Ji nešiojo kurpes kiekvieną dieną, nuo anksčiausio ryto iki vėlyviausio vakaro, trankė į sienas ir į akmenis, bet paduose nė žymės nebuvo.

— Aš jų niekada nesunešiosiu, — tarė kartą nusiminusi Eglė. Staiga jai dingterėjo mintis, ar nenuėiti pas seną kalvį ir ar nepasiklausti patarimo.

Niekam nieko nesakydama, ji nuėjo į kalvę, kurioje kalė žilas, barzdotas senis, ir išpasakojo jam savo bėdas.

Kalvis apsidairė, kad kas negirdėtų, paskui prisiartino prie jos ir tarė į ausį:

— Nenusimink, karaliene, nors šitos korpės užkerėtos, bet vis tiek galėsi sunešioti. Prašau nusiauti.

Kalvis įmetė klumpes į žaizdrą ir ėmė dumti dumples. Klumpės paraudo kaip ugnis, bet kalvis vis dar jas kaitino. Paskui pasiėmė ilgas reples, ištraukė jomis kurpes ir numetė į kertę.

Kai korpės atšalo, Eglė vėl jomis apsiavė, padėkojo kalviui už pagalbą ir sugrįžo į rūmus.

Kalvio būta teisingo. Padai dilo taip greit, lyg jie būtų buvę ne iš geležies, bet iš medžio padaryti. Nepraėjo nė dešimties dienų, kai Eglė parodė vyrui sudilusias klumpes ir pasakė:

Kiek dienu ji neverpė, o linai vis nemažėjo.

— Štai, ir padariau taip, kaip liepei, sunešiojau tas tavo kurpes. Ar dabar jau galiu keliauti su vaikais į tėviškę?

— Žinoma, gali, — atsakė žalčių karalius, negalėdamas suprasti, kokių būdu pavyko jai sunešioti tokias kurpes. — Bet negi taip ir eisi tuščiomis? Suverpk štai tuos linus, prisiausk rankšluosčių, kad turėtum ką padovanoti giminėms, ir galėsit keliauti.

Tai taręs, žalčių karalius atnešė jai linų kuodelį.

— Šitiek tai galėsiu per vieną dieną suverpti, — pasidžiaugė Eglė savo vaikams, ir tuoj pat sėdosi už ratelio. Bet kuodelis nesiverpė taip greit, kaip Eglė tikėjosi. Kiek dienu ji neverpė, o linų vis tebebuvo tiek pat, nė kiek nesumažėjo.

(*Bus daugiau*)

PRANUKAS TEISME

DVIEJU VEIKSMU VAIDINIMAS

DANUTĖ LIPČIŪTĖ

PIRMAS VEIKSMAS

Miško pakraštys. Žydi keli žiedai. Mergaičių būrelis jieško gėlių, pina vainikus. Veikėjai: 1) Onelė, Pranuko sesuo. Graži lietuvaitė, kukli mergaitė, su ilgom kasom. 2) Pranas, jaunesnis už ją. Atkaklus, bet linksmas berniukas, 3) Kerdžius. 4) Mergaitės ir piemenukai, 5) Peteliškė, 6) Ožys.

MERGAITĖS: Onele, tu niekad nebuvai tokia tinginė, kaip šiandien. Žiūrėk, jau koks ilgas ir gražus mano vainikėlis, o tavo — nė vienos gėlytės, nė vieno žiedelio, kažkokios sudžiūvusios smilgos...

Ir mano...

Ir mano...

Visų ilgesni, visų gražesni...

Kas gi tau?

Žiūrėk, kokių žiedelių aš įpyniau: čia puriena, čia pakalnutė, čia viedrynėlis, o čia — nė vardo nežinau. Iš kur žinosi — tiek įvairių žiedų mūsų tėvynės pievose. Ir visi tokie puikūs, rodos, ims ir prakalbės.

ONELĖ: Taigi, mergaitės, visi tokie puikūs, gyvi, lyg kalbėtų... Ir kaip jūs norit, kad aš juos skinčiau? Man gaila žiedų. Jie man kaip broliai...

MERGAITĖS: Tu, Onele, darais kasdien keistesnė. Nevalia žiedelių draskyti be reikalo, bet šiandien Sekminės — juk mes turim pripinti vainiku. Ir berželių turim prilaužti.

ONELĖ: Laužyti medelių šakas — tai lyg žmonėms rankas išsukinėti. Laužyti, kad pakvepinusios valandėlę, juos į skiedryną išmestumėt?

MERGAITĖS: Namus papuošti reikia.

Kiemely kryžių.

Taip kerdžius liepė.

Bandą turėsim gindami namo papuošti.

Už tai gausim skanų paplotėlį.

Gal mažą sūriuką.

O gal kiaušininės su pakepintais lašinukais.

O gal tik riestainio skylę...

Oi, oi, jau man net seilės varva...

ONELĖ: Geriau aš negausiu nieko, bet gėlyčių neskinsiu. Jos verkia. Tik pažiūrėkit, kokie nelaimingi tie jūsų žiedai... (*Mergaitės susikaupia, žiūrėdamos į savo vainikų žiedus. Tuo tarpu į sceną įbėga grakšti peteliškė*).

PETELIŠKĖ: Paslėpkit mane, mergytės, paslėpkit... Bjaurus berniukas, piktas berniukas... beširdis nori mane pagauti.

MERGAITĖS: Ar Pranas?

PETELIŠKĖ: Nežinau jo vardo. Jis tik negailestingas ir žiaurus. Oi, kaip aš jo bijau. Jis gaudo mus ir laužo mūsų sparnus. Jis bado mus su adatomis ir kankina lig mirties... (*Dreba*) Ten jis... matot... Kur aš dabar dingsiu?

MERGAITĖS: Mes tavęs neduosim. Bėk už krūmo ir nesirodyk. Tik tupėk ramiai. Nė cypt. Neskrajok. Nebūk smalsi.

PRANAS: Oi oi, mergaitės, pražiopsojau. O tokia graži buvo. Retai tematai tokių. Net uždusau begaudydamos.

MERGAITĖS: Ką gaudei? Karvė pabėgo?

PRANAS (*pašaipiai*): Karvė — gaudysiu aš... Piemeniu nebūsiu, nebijok. Bandai ganyti yra kvailesnių už mane.

ONELĖ: Pranai, tu vėl negeras šiandien.

PRANAS: Ir tu čia, Onele? O ko tau čia reikia maišytis?

MERGAITĖS: Matai, Onytė tavo sesuo, o ji mėgsta su mumis bandą prižiūrėti. Piemenų džiaugsmas pasidžiaugti. Jų vargais pasidalinti. Girdėjai, ką kerdžius vis kartoja: bandos neganės — ponu nebūsi... Juk tu negalvoji, kad Onelė kvailesnė už tave...

PRANAS: O jūs vištos, vištos. Štis... Ko apspitot mane? Aš ne sliekas.

ONELĖ: Pranai, peteliškės trumpai gyvena. Joms Dievas leidžia tik kelias dienas džiaugtis žiedais, saule ir dangum. Kodėl tu nori, kad jos mirtų nuo tavo rankų? Argi garbinga nešti mirtį?

PRANAS: Onele, man gėda, kad tu mano sesuo.

ONELĖ: Pranai, man gėda, kad tu mano brolis. (*Lyg išsigandusi, atsiprašydama*): Ne, netiesą pasakiau... Ne gėda, bet nepaprastai liūdna. (*Verkslėna. Pranas ją grubiai ramina. Tuo tarpu neiškentus išlenda peteliškė. Mergaitės ją varo šalin, o ji skraidinėja aplink. Ją pamato Pranas*).

PRANAS: O... Onele... Žiūrėk... Štai ji vėl čia. Ak tu, dabar jau neištrūksi...

ONELĖ: Pranai, neliesk jos. Tegul gyvena. Negaudyk...

PRANAS: O kam ji tokia graži... (*Pranas išsiveja peteliškę ir ją gaudo, Onelė išbėga paskui*).

MERGAITĖS: Štai tau brolis ir sesuo... Kaip dangus ir žemė. Vargšė Onelė. Kiek ji prisiverkia dėl blogų brolio darbų. O kad taip uždainuotumėm ir užsimirštumėm tą nemalonų įvykį.

(*Dainuoja. Gaida, kaip "Supinsiu dainužę".*)

*Pavasario saulėj pabudę žiedai. —
Lyg juostos grioviai mūs auksiniai.
Vainiką supinsim Sekminių mikliai,
Išpuošim seklyčią gimtinę.
Berželiais kvapniais iškaišysim lubas
Ir kryžių papuošim kiemely, —
Dėkosim Dievuliui už dienas šiltas,
Už saulę ir švelnų vėjelį...
Vėšliai sužaliavo ganyklų želmuo
Ir vilnija duona laukuose...
Žemele gyva, tu gera, lyg sesuo,
Sekminių vainikai šlaituose...*

(*Jom bedainuojant, ateina kerdžius su piemenų būriu.*)

KERDŽIUS: Ot, čia ir prisėsiu. Banda nurimo, priėdė. Nebe-
lakstys į svetimus laukus ir dobilieną. Galim pailsėti...

MERGAITĖS: (*apspinta kerdžių*) Dėde, ar gražūs vainikai?

Ar bus gana jų?

O kada pradėsime vainikuoti galvijus?

KERDŽIUS: Ot, taip prieš genant namo. Kad karvės viena ki-
tai grožybių nenuėstų... Na, berniukai, kaip su muzika? Gera išpu-
čiat?

PIEMENUKAI: Galim pamėginti.

(*Skudučiai, birbynės, švilpynės — ką tik norit galima čia įdėti.
Čia ir šokius įvesti, pav.: Pagalių šoki. Mergaitės galėtų Vainikų šoki
pašokti. Baigiant šokius, įbėga piemenukas.*)

PIEMENUKAS: Dėde, Pranas nori įzylioti mūsų bandą. Laksto
aplink kaip kerėpla ir tik bzz bzz visaip zyzia, kaip vapsva. Karvės
galvas tik kraipo, o veršiai, uodegas pakėlę, jau ėmė lakstyti.

KERDŽIUS: Ak, tas nevidonas... Pašauk jį man čia.

PIEMENUKAS: Kad neklauso. Šaukiau...

(*Kiti piemenys, kurie žvalgėsi už scenos Prano, šaukia. Girdisi
katino kniaukimas.*)

PIEMENYS: Ana va — žiūrėkit. Žiūrėkit... Vėl išgalvojo naują
šposą. Pririšo katei ant uodegos pūslę. Toji iš proto kraustos. Laksto,
pati nežino, kur dėtis...

VIENAS IŠ PIEMENŲ: Gelbėkit, žmonės, juk tai mano Rainis.
Jau šį kartą aš Pranui nedovanosiu... (*Išbėga*)

PIEMENYS: O tas pramuštgalvis. Gėdą visiems vaikams daro.

KERDŽIUS: Negerai, vaikai, negerai su juo.

PIEMENYS: Žinai, dėde, jis musėms sparnelius pešioja.

Jis vagia iš lizdų paukštyčius ir nešasi namo.

O ten jų nešeria ir nemaitina.

Jie dvesia, neužaugę.

KERDŽIUS: Paukšteliai dvesia ne dėl maisto, vaikai. Jie laisvės ilgisi. Dangaus platybių. Žalumos ir medžių. Kiekvienas turim savo namus, ir tik juose mes laimingi. Išimk tu paukštelį iš prasčiausio lizdelio, įdėk į auksinį narvelį, prikabinėk ten blizgučių, supynėlių — tai bus tik apgavystė. Nėra oro, nėra erdvės, nėra laisvės... nėra namų... Pranukas... vargšas vaikas. Miestely augęs. Nuo mažumės ant svetimų rankų... Tėvų retai temato. Vienas dažniausia. Mažai ką skaito — mažai ką išmano.

MERGAITĖS: O kad jis ir mokytis nenorėjo.

Onelė pasakojo mums.

Buvo tai, kai dar mama gyveno. Mama liepia skaityti iš elementoriaus. O tas sako: nenoriu. Mama aiškina, kad kiekvienas iš mūs ką nors veikia. Vienas žemę aria, kiti dirbtuvėse dirba, siuvėjas siuva rūbus, kurpius batus, kalvis kausto arklius. Aš, sako mama, ruošiuos namie. Tėtė duoną mums uždirba, o tu turi mokytis, nes jaunas esi ir tai yra Dievo skirtas laikas mokslui.

O Pranas vis ne ir ne.

Tai mama ir sako: juk visą gyvenimą nešoksi.

Tai geriau jau šoksiu, bet nesimokysiu. Gerai, sako mama — šok. Šok, kol aš pusryčius išvirsiu...

Taip Pranelis ir ėmęs šokti. Ot šitaip (*rodo kaip, rankas ant šonų susidėjęs, augštin, kaip per virvę*). Šoko, šoko... Mama košę maišo, bulves skuta. Dirba greit, bet viskam savo laikas. Pranukas jau pavargęs. Nori sustot pailsėt. Ne, sako mama, šok, vaikeli, šok. Matai, niekas nesilsi, šok, kol pusryčiai bus baigti.

O jei nešoksi, pridūrė tėvas, gausi diržo paragaut. Pats darbą pasirinkai...

Tas šoko šoko ir paleido dūdas...

Turbūt, lengviau mokytis, kaip visą laiką šokti, lyg pakvaišėliui, tarė jis...

Tačiau ir dabar prie knygos jis eina tik diržo bijodamas.

Bet Onytė visai kitokia...

PIEMENYS: O brolyti, žiūrėkit...

Nagi Pranas ant mūsų piktojo ožio joja.

Susitiko du ožiai... Ir ką jūs pasakysit?

Žmonės, gelbėkit... Tiesiai į mus mauna...

(*Ožys įneša Praną ant kupros, pasipurto, Pranas nugriūva. Ožys išbėga*).

PRANAS: Tai nešė, tai nešė nelabasis. Maniau, kaulus išbarstys...

PIEMENYS: Tai ir gerai tau. Dar pergerai baigėsi.

Tau reikia geros pamokos. Viena kartą.
Jau laikas palaužti tavo ragus, išmislinčiau...
(*Ibėga Onelė*).

ONELĖ: Broliuk, ar tu dar gyvas? Ar tau ko neskauda? Matai, kaip negerai taip negražiai žaisti, gyvulius kankinti.

VIENAS IŠ PIEMENŲ: Ką tau Rainis padarė, kad iš jo taip tyčiojies? Katinas peles gauda. Jis naudingas gyvulys, bet ne žaislas.

KERDŽIUS: Taip, kiekvienas daiktas ar gyvis turi savo paskirtį, ir tikslą, kaip ir žmogus, kaip ir tu, berneli. Ir pareigas taip pat.

PRANAS: Pareigas tegu atlieka suaugę — tėvai ir visi kiti. Man gerai ir žaisti...

KERDŽIUS: Bet žaisti irgi reikia su protu, o ne taip, kad kiti kentėtų dėl tavęs.

PRANAS: Žmonių aš nekankinu. O gyvulys tam ir yra, kad jį išnaudotum, engtum...

KERDŽIUS: Ne, sūnau. Tu jau klysti. Kankini tu žmones, savo tėvelį, globėjus. Labai jie kenčia dėl tavo negražių darbų. Ir Onelė, tavo geroji sesuo, žiūrėk, kokia liūdna... Bet tu daug ko nebesupranti, nes kipšiukas tave jau gerai paėmęs į savo nagus... (*Pranas numoja ranka, ir nuošaliai atsigulęs ant nugaros, visaip išdykauja*).

PIEMENYS: Dėde, ar tiesa, kad velnias irgi ant ožio jodinėja?

KERDŽIUS: Aš nemačiau, bet buvo tokių senovėjų, kurie matė ir į knygas surašė.

PIEMUO: Bet kaip Pranas išdrįso ant ožio lipti, juk jį į pragarą galėjo tiesiai nunešti mūsų barzdočius?..

KERDŽIUS: Juokai juokais, o buvo taip kartą... Seniai... Ne mano laikais. Radosi toks piemuo. Piemenėlis. Vaikas kaip visi. Bandą ganė, nors darbo jokio nemėgo ir kratės. Svetimo daikto negerbė ir tiesos lyg bijote bijodamas — dažniausiai meluodavo. Gyvulius be reikalo mušė. Jiems esti ramiai neleisdavo. Vis lyg vapsva aplink bėgiodamas bzz bzz darydavo... Banda, manydama, kad bimbilai, bėgdavo namo... O tas — taigi, tas piemenukas duodavo kojoms valių. Kur tau... Namuose niekas nežinojo, kur jis neša kudašių... Gyvuliai kentė ir tarėsi, ką daryti...

PRANAS: (*kurį laiką klausęs kerdžiaus pasakojimo*). Ak, dėde, juk gyvuliai nekalba...

PIEMENYS: Oi, ir kaip dar jie kalba.

Ir gyvuliai ir paukščiai.

Tik mes jų kalbos neįstengiam suprasti.

KERDŽIUS: O, vaikučiai, mes daug galim, kai norim. Žiūrėk, kitam miškas tik medžiai, malkos. O senovėj miškas buvo gyvas ir šventas. Seniau žmonės girdėjo, kaip lapeliai ant šakelės kraunas... Kaip ten kartą skaitėm, ar pamenat?

PIEMENUKAS: Ar iš tos knygelės, kur Vyskupas Baranauskas parašė?

KERDŽIUS: Taigi, taigi...

PIEMENUKAS: Aš mintinai galiu pasakyt, atsimenu, išmokau...
(*Vienas vaikas padeklamuoja ištrauką iš Anykščių Šilelio.*)

KERDŽIUS: Tai tu vyras, sūnau...

KURI NORS IŠ MERGAIČIŲ: Dėde, o man močiutė sakė, kad seniau Kalėdų naktį žmonės galėdavę gyvulių kalbą suprasti.

KERDŽIUS: Ne tik seniau, bet ir dabar šv. Kalėdų naktį gyvuliai ima kalbėti, o žmonės, jei pataiko ateiti tuo laiku į tvartą, gali klausytis, girdėti ir viską suprasti...

PIEMENUKAI: Ot, dėde, tai kodėl tu mūsų niekad nenusivedi į tvartą Kalėdų naktį?

KERDŽIUS: Nusivesti... Gyvuliai nekalbės, jei žinos, kad kas nereikalingas klauso. Reikia slapta ir tyliai ateit iš vakaro ir laukti, laukti...

MERGAITĖS: O kaip ten, dėde, su tuo piemenuku buvo?

KERDŽIUS: Su piemenuku? Kokiu?

MERGAITĖ: O su tuo, kur buvo labai negeras...

KERDŽIUS: Ah... tai gal kitą kartą užbaigsiu. Žiūrėkit, jau saulė į vakarus slenka. Einam puošti bandą. Laikas bus ir namo ginti.

PIEMENUKAI: Ot tai gausim dovanų Sekminių išvakarėse...

Ot prisikiaušiniausim...

Tai piemenų šventė!..

DAINUOJA: *Ramtadrilia oh...*

ginsime namo.

Banda išpuošta,

Sekminių puota...

Vainikai margi,

pievose rinkti,

žiedelių margų,

gausim dovanų...

Laužas suliepsnos,

bulvės pelenuos,

suksimės ratu,

Sekminės ... smagu ...

Rageliai linksmi —

lauke: tylyly

Švilpynė valio...

Ginsime namo...

(*Linksmi visi išsiskirsto. Mergaitės, susikibusios rankomis, lyg lenciūgėliu, šokdamos vedasi ir Onele. Toji nori, kad ją paleistų. Prano niekas nekviečia.*)

MERGAITĖS: Einam, Onele, kartu. Bus linksma visiems krūvoj.

ONELĖ: Žinau, mergaitės, bet... aš geriau eisiu į namus.

MERGAITĖS: Tu nenori palikti vieno brolio?

ONELĖ: Gal ir dėl to. Skubėkit. (*Už scenos šaukia: Ei, mergaitės, Kerdžius šaukia...*)

MERGAITĖS: Ateik, Onele, kad ir vėliau... Kad ir su Pranu.

(*Scenoje PRANAS ir ONELĖ. Pranas kampe kalbasi su savim*).

PRANAS: Baisus čia linksmumas. Didelis čia daiktas būti pie-
meniu. Kiekvienas tai gali. Manot, aš negaliu eiti su jumis? Galiu,
bet nenoriu...

ONELĖ: Smagu su draugais, broliuk. Tikrai smagu. (*Kiek su-
mišus, lyg norėtų eiti su visais*). Bet... juk ir mes draugai... Gera bus
mudviem ir dviem... Pavargęs tu toks, broliuk, susirūpinęs. (*Eina arti
prie jo, glosto jo galvą*). Nesisielok, bus viskas gerai.

PRANAS: Kad tu, Onele, — ko čia mane glostai? Aš ne katinas...
Niekas manęs neglosto, neglostyk ir tu...

ONELĖ: Kodėl tu, Pranai, nenori, kad aš tau būčiau gera?

PRANAS: Man vistiek. Gali būti gera, jei nori...

ONELĖ: Ar tai tu manęs nė trupučio nemyli?

PRANAS: Aš ne mergaitė, kad mylėčiau...

ONELĖ: Bet aš juk tavo sesuo ir kartu tau lyg mama. Juk aš ir
vyresnė už tave. Atsimeni, ką mus palikdama mamytė sakė...

PRANAS: Gerai, gerai, myliu... labai myliu... Bet kam čia taip
kalbėt? Net gėda man tos kalbos.

ONELĖ: Nėra ko gėdytis gerų darbų. Broliukams mylėti seseris
ir Dievulis liepia.

PRANAS: Einam namo, Onele, aš valgyt noriu.

ONELĖ: O kad taip pas piemenukus į jų šventę nueitume abu?
Nors iš tolo... Eime.

(*Pranas numoja ranka. Negali suprast — eis jis ar ne. Abu kar-
tu išeina.*)

Pirmo veiksmo galas.

ANTRAS VEIKSMAS

Veikia: Pranukas, Onelė, Ožys, Peteliškė, Zuikiai, Katinas, keli
naminiai gyvuliai.

*Pamiškė. Tvarto siena. Sienoje langai. Juose matosi naminių gy-
vulių galvos. Pranas ateina patyliukais pasiklausyti gyvulių kalbos.
Kalėdų naktis. Girdisi niūniuojama kalėdinė giesmė. Prie tvarto eglė.*

PRANAS: Šalta ir tamsu. Kad bent nereikėtų būti vienam tokią
naktį... Namuose šilta... lovelėj minkšta... Išėjau kaip vagis iš savo

kambarėlio. Niekas nepajuto. Net Onytė... Ak, toji višta... Kad ne ji, man visai nebūtų sunku likti blogu berniuku. Bet ji vis... (*piktai, lyg išdidžiai*) O kas jai darbo, koks aš būsiu? Geras ar blogas... (*Susimąsto*) Kažin..., o kad taip jai pažadėjus nuo šių Kalėdų... (*vėl piktai*) Visi prieš mane. Lyg susitarę. Ir ko jie iš manęs nori? Ar aš turiu būti toks, kaip jie užsigeidžia. Atsirado. (*Mandriai vaikšto. Švelniai*) Ne, bet Onelė niekad manęs neužgauna piktu žodžiu, visad švelni. Ir kam jai reikia būti tokiai? Geriau koliotųsi, muštųsi. Būtų man smagiau... (*atsisėda*). Čia nėra vėjo. Palauksiu vidurnakčio. Kerdžius pasakoja — gyvuliai kalba Kalėdų naktį ir juos suprasti galima. Paklausysiu. Gal ką išmintingo išgirsiu... (*Pusiau atsigula ir užsnūsta*). Šokamas snaigių šokis. Po to įeina zuikis į aikštelę ir moja. Pradedą rinktis gyvuliai. Pabarškina į tvarto sieną. Languose pasirodo naminiai gyvuliai. Aikštėj: peteliškė, katinas, zuikiai, ožys.

VISI SVEIKINASI:

Sveiki miškiniai... (*iš tvarto*)

Sveiki naminiai...

KATINAS: Ar nesusalai, plaštakėle, žiemos naktį?

PETELIŠKĖ: Aš tik dvasia. Į posėdį atėjau iš mirties karalijos. Iš mirusių krašto. Be laiko galą gavau... Tai Pranuko darbas.

ZUIKIENĖ: Gal matei mano vaikus? Jis pavogė, ir jų neregėjo mano vargšės akys.

PETELIŠKĖ: Juos Onelė pakasė po kadugiu, o širdies nuraminiui padėjo morkų.

OŽYS: O, ji visad į pusnis atneša kopūstlapių ir paukščiams grūdų. Savo daržely augina saulažolių, kad šalčių metu galėtų lesinti miško paukščius...

PETELIŠKĖ: Ji paleido ir mano seserį iš kankinimų kameros, ištraukus iš jos kūno baisų baslį, kurį žmonės vadina adata.

ZUIKELIS: Man ji kojelę aprišo ir vaistais patepė, kai įkliuvau į Prano pastatytus spąstus.

OŽYS: O man ji pakaso tarpragę ir atneša duonos plutelę.

KATINAS: Ji man nurišo pūslę nuo kaklo aną Sekminių dieną ir kasdien mane lakina skaniausiu pieneliu. Aš jai atneščiau visas peles, bet ji kažkodėl jų nevalgo...

OŽYS: Štai visa nelaimė. Mes čia susirinkome nuteisti Praną, o Onelė jį myli labiau už viską. Jei, kaip buvom jau taręsi, jį nujodintume į pačią tamsiausią girios vietą, už upių, už kalnų, kur jį pikti, mums nepažįstami žvėrys sudraskytų... jo kaulelius sugrauztų, kad neliktų jo nei žymės, nei garso...

BALSAS UŽ SCENOS: —

Lai jam akis iškaupos rykštės už jaunų medelių laužymą.

Lai jam akis išlupinės pikti vanagai už lizdelių draskymą.
Lai jam amžinai skaudės širdis už mažų paukštelių vogimą.
Lai būna jam baugu.
Lai būna jis amžinai alkanas.
Tegul neranda niekur šaltinėlio atsigerti.
Lai niekas neduoda jam guolio ir užuovejos.
Lai vėjas suplėšo jį į keturias puses...
OŽYS: Bet Onelė?...

Jei taip padarysim... Ką veiks Onelė? Užsiverks. Užsiraudos.

GYVULIAI: Ne... Onelės gaila...

ZUIKIAI: Ji taip gražiai ir liūdnai dainuoja lietuviškas daineles, kad mano zuikučiai nesupami vakarais užmiega...

KATINAS: O aš žinau, kad kas vakaras ji meldžias atsiklaupus ir verkia. Tai vis už tą nedorėlį Praną...

PETELIŠKĖ: Ji neturi motinos, tik tą padykusį brolių. Jei jį nujodinsim, kaip žadam, ji liks visiškai viena.

OŽYS: Turim greitai nuspręsti. Netrukus pakils žvaigždė ir bus laikas sutikti gimstantį Dievą.

ZUIKIAI: Tai gal atleiskim šį kartą...

KATINAS: Lai gyvuliai būna stipresni ir geresni už nedorus vaikus.

PETELIŠKĖ: Nekeršykim dar...

OŽYS: Keršyti iš viso negražu. Galima būtų tik nubausti.

GYVULIAI: Tai gal pasigailėkim... dėl Onelės.

Už scenos girdėti šūkaujant uū... uū. Pranuk... (Tai Onelė jieško brolio. Gyvuliai išsislapsto. Onelė su naktiniais marškiniais ir vilnone skara ant pečių.)

ONELĖ: Pranai, Pranuk... Kur tu išėjai? Naktį? Ir dar Kalėdų naktį? Jėzulis verks, kad toks negeras. Aš mamytei pažadėjau tave saugoti. Ir nepajėgiu... Tu vis nenori būti geras. Kur tu? Pranai... Pranuk. (*Pranas pabunda*).

PRANAS: (*nustebęs*) Onelė? Koks sapnas!... (*Onelė pamato brolių*).

ONELĖ: Kodėl tu čia dabar sėdi?

PRANAS: Gyvulių kalbos klausytis atėjau.

ONELĖ: Na, ir girdėjai ką?

PRANAS: Aš sapnavau baisų sapną, Onele...

ONELĖ: Kaip tu nesušalai čia užmigęs?

PRANAS: (*lyg jos negirdi*) Mačiau ir girdėjau visus gyvulius, kuriuos tik kankinau kada... net medžiai vaitojo... ir paukščiai... girdėjau. Oi, kaip aš bijau...

ONELĖ: Kaip medžiai vaitojo, kaip paukščiai... O kaip dejuo-

ja tavo sesytės širdis, kai tu toks vis negeras ir vis toks pats ir toks pats — negirdi?

PRANAS: Jie ruošia sąmokslą prieš mane...

ONELĖ: Vieną kartą ir tu turėsi pajusti skausmą... Visiems jau baigia išsekti kantrybė... Ir ką aš turiu daryti su tavim? (*verkia*)

PRANAS: Onele, neverk. Neverk, Onele. Sakau — neverk... Jei tu verksi, aš imsiu staugti vilko balsu... Nustok. (*Pats ima verkti*).

ONELĖ: (*Kalba kukčiodama*) Tu žinai, broliuk, kad šią naktį gimsta Jėzulėlis. Atsimeni Betliejų bažnyčioj. Ten asilas... jautis... Avelės... Visi prie lopšelio. Visi neša dovanų... Karaliai ir gyvuliai. Asilas šildė kvapu mažutį Kūdikelį. Jam buvo gaila Jo...

PRANAS: (*verkdamas*) Ir aš noriu gailėtis...

ONELĖ: Jie visi buvo geri.

PRANAS: Ir aš geras būsiu...

ONELĖ: Jie klausė, ką jiems sakydavo vyresnieji.

PRANAS: Ir aš klausysiu...

ONELĖ: Jie mylėjo draugus, gyvulius ir paukščius.

PRANAS: Ir aš, Onele.

ONELĖ: Jie nekankino nieko.

PRANAS: Ir aš ne...

ONELĖ: Pranuk, ar tai Mažam Jėzulėliui Kalėdų dovana? (*Puola ant kaklo*).

PRANUKAS: Taip, Onele. Tu buvai pergera man, kad aš tave ilgiau kankinčiau. Dabar aš tavęs klausysiu ir niekad tau skausmo nepadarysiu. Tau dėl Jėzulio.

(*Onelė džiaugias, šokinėja*).

ONELĖ: Bėgam į namus, apsirengsim ir... Į Bernelių Mišias. (*abu išbėga*).

GYVULIAI: Valio, valio! Pranas pasiryžo būti geras. Verta atšvesti tokį įvykį. Dainuoja:

*Vaikams šią naktį šventą
atleidžiame visi.
Vien džiaugsmui tegyvena,
tebūna vis geri.
Padangėmis jau kelias
Kalėdinė žvaigždė.
Ir rūmuos ir nameliuos
palaima tespindės.*

Šoka Peteliškė, Zuikiai. Pasirodo prakartėlė, ateina Onelė su Pranuku, piemenėliai. Suskamba Kalėdinė giesmė.

G a l a s

GALVOSŪKIAI

Brūkšnelių vietoje įrašykite raides. Pirmoje eilutėje statmenai turime gauti Nelės Mazalaitės knygos pavadinimą.

Gulsčiai:

- 1 (Duonelaičio "Metų" veikėjo tipas)
- 2 (Lietuvoje augęs medis)
- 3 (Kalnas Žemaitijoje)
- 4 (populiariausias vaikų laikraštėlis Amerikoje)
- 5 (Liaudies dainoj minimas paukštis)
- 6 (Iš kur knygnešiai gabenno lietuviškas knygas)
- 7 (Kvapus pavasarį žydintis medis Lietuvoje)
- 8 (buvęs Lietuvos prezidentas)

Sudarė: *Irmutė Stasaitė.*

Eglutės 4 nr. galvosūkio sprendimas: Pirmasis piemuo turėjo 14 avių, o antrasis — 10. Teisingai išsprendė šie skaitytojai: Regina Jakubonytė iš Sudbury, Ont., Canada; Viktorija Čiunkaitė, Detroit, Mich.; Danutė Polteraitytė, Detroit, Mich.; Algirdas Kuraitis, Chicago, Ill.; Ramūnas Girnius, Rochester, Mass.

3 nr. sprendėjų tarpe klaidingai išspausdinta viena pavardė. Vietoj Dalia "Zilindis" turi būti Tilindis. Atsiprašome!

5 ir 6 nr. galvosūkių sprendimus išspausdinsime 7 numery. Tikimės, kad visi galvosūkių sprendėjai linksmi praleisit vasaros atostogas ir dar su didesne energija pradėsit spręsti naujus Eglutės uždavinius ir galvosūkius.

REDAKTORIAUS ATSAKYMAI

J. Petrikui, Mįslių negalėsiu panaudoti, o tavo užrašytą dainelę apie tilviką spausdinsiu.

Daliai Malčiauskaitei, Rūtai Jonynaitei, Kaziui Jankauskui, Daliai Zeikutei ir Vytui B. Radzivanui, Jūsų galvosūkių sprendimus (3 nr.) taškų dėdė gavo pervėlai, taigi nebegalėjo užskaityti. Dalyvaukit 5 ir 6 nr. sprendimuose.

Vyteniui Babrauskui, Abu su taškų dėde sukom galvas, bet tų 222 taškų tavo nupaišytoj gaidžio galvoj taip ir neradom. Sugalvok kitą uždavinį arba parašyk ką nors į "Atžalėlių" skyrių. Lauksiu.

MIELIEJI EGLUTĖS SKAITYTOJAI,

Štai jau ir vasara. Pasibaigė pamokos mokyklose. Nevienas Eglutės skaitytojas baigė ir mokyklą, o visi kiti užbaigė kurias nors klases ir perėjo į augštesnes. Aš labai džiaugiuosi kartu su Jumis ir sveikinu visus, ypač mokyklą užbaigusius ir augštesnių mokslų siekti pasiryžusius. Visiems linkiu kuo gražiausių vasaros atostogų — pasinaudoti saule, šiltu vandenėliu ir kitais vasarėlės malonumais. Manau, kad Jūs esate protingi ir mokėsite panaudoti vasarą, kad pasiilsėtumėte, sustiprėtumėte ir dar geresniais pasidarytumėte.

Gal nevienas nuvažiuosite į kurią nors vasaros stovyklą, kur skambės Jūsų džiaugsmas ir graži lietuviška dainelė. Pasisėkimo Jums, mano Mielieji!

Turiu Jums prisipažinti, kad man šiuo metu darosi kiek ir liūdna. Juk jau nevienas Eglutės skaitytojas baigė pradžios mokyklą ir jau žada Eglutės nebeskaityti. Man būtų tikrai gaila, jei Jūs visiškai atsiskirtumėte su Eglute. Tačiau, aš žinau, kad Jūs esate tokie Geručiai, ir to nepadarysite. Tik negerai ir nedėkingi žmonės užmiršta savo draugus. Eglutė juk buvo Jūsų ištikimas draugas.

Kągi Jūs galite padaryti Eglutei? Argi ją visą laiką skaityti, užsisakyti? Nebūtina tai turėtumėte daryti, bet prašau savo draugės Eglutės nepamiršti. Ir štai kuo tas nepamiršimas turi pasireikšti: 1. Prašydami Eglutės Jums nebesiūsti, suraskite į savo vietą vieną ar kelis naujus skaitytojus. 2. Būdami vyresni ir mokytesni parašykite ką nors Eglutei — žinelių iš savo kolonijos vaikų gyvenimo, kokių atsitikimų, pasakaičių... 3. Pasilikite Eglutės Globėjais, Rėmėjais. Štai ką vienas studentas man rašo: "Esu 21 metų, studijuojau ir užsidirbu mokslui bei pragyvenimui. Siunčiu Eglutei menką dovanėlę, nes labai suprantu kaip Eglutė reikalinga ir būtina lietuviams. Gal ir aš netrukus turėsiu Eglutės skaitytojų savo šeimoje, todėl ir jaučiu pareigą ją paremti, kad ji nesunyktų, kol bus mano šeimos nariams reikalinga. Niekas juk nepasirūpins mūsų reikalais, jei mes patys apsileisime".

Manau, kad ir Atsiskiriantieji iš Eglutės Skaitytojų šeimos taip pat pagalvos ir pasiliks Eglutės Rėmėjų Šeimoje. Laukiu ir tikiu, kad Jūs nepaliksate savo draugės Eglutės.

0.50

Rimantas Damijonaitis *ALP 178*
4625 So. Keating Ave **Larch.**
Chicago 32, Ill.

